

**LALAHAN HAYVANCILIK MERKEZ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ SUN'İ
TOHURLAMA LABORATUVARI BOĞALARINDA SPERMA ÜRETİMİ VE
KALİTESİ ÜZERİNE İRK VE MEVSİMİN ETKİSİ**

P. B. Tuncer* H. Kinet* M. Çevik** A. Bilgen*

*Lalahan Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü, Ankara

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Dölerme ve Sun'î Tohumlama Anabilim Dalı, Samsun

Bu çalışma Lalahan Hayvancılık Merkez Araştırma Enstitüsü Sun'î Tohumlama Laboratuvarında sperma üretiminde kullanılan boğaların sperma üretimi, kalitesi ve bazı spermatolojik parametreler üzerine ırk ve mevsimin etkileri ile dondurulmaya karşı ırk bazında duyarlılık olup olmadığını araştırmak amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada, Sun'î Tohumlama Laboratuvarında iki yıl boyunca sperma üretiminde kullanılan 20 ay ve üzeri yaşta 21 Siyah Alaca, 9 Esmer ve 11 Simental ırkına ait boğalar kullanıldı. Boğalardan sperma sun'î vajen yardımıyla haftada iki defa alındı ve spermatolojik değerler kayıt edildi.

Siyah Alaca ırkı boğalarda ortalama ejakülat miktarı 7.86 ± 0.07 ml, spermatozoa yoğunluğu 92.04 ± 0.86 ($\times 10^6$ /ml), spermatozoa motilitesi % 82.40 ± 0.06 ve çözündürme sonrası motilite % 54.03 ± 0.11 ; Esmer ırkı boğalarda ise sırasıyla 7.84 ± 0.09 ml, 76.78 ± 1.15 ($\times 10^9$ /ml), % 82.36 ± 0.10 ve % 54.41 ± 0.16 ; Simental ırkı boğalarda ise 6.90 ± 0.09 ml, 101.86 ± 1.68 ($\times 10^6$ /ml), % 82.39 ± 0.10 ve % 53.12 ± 0.16 olarak saptandı.

Elde edilen verilerin istatistiki değerlendirmesi Varyans Analizi metoduyla yapılmıştır. Sonuçta ejakülat miktarı ve yoğunluk değerlerindeki değişimler hem ırk hem de mevsime göre önemli ($P < 0.01$) bulunurken, ırk ve mevsimin sperma motilitesi üzerine etkisi önemsiz ($P > 0.05$) ve çözündürme sonrası motilite üzerine ise ırk ($P < 0.01$) ve mevsimin önemli ($P < 0.05$) oranda etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Boğa sperması, ırk, mevsim, spermanın dondurulması